

XÒE THÁI - GHI CHÉP ĐIỀN DÃ Ở CHÂU XI SHUANG BAN NA, TỈNH VÂN NAM, TRUNG QUỐC

Bùi Quang Thanh*

Tóm tắt: Cho đến nay, giới nghiên cứu khoa học xã hội và nhân văn của Việt Nam cũng như Trung Quốc về cơ bản đã thống nhất rằng: Tổ tiên của người Thái đã khai phá và định cư ở khu vực thượng nguồn sông Mêkông và sông Hồng, thuộc phía tây nam tỉnh Vân Nam, Trung Quốc; và một bộ phận đã di cư xuống phía nam, đến các nước Việt Nam, Lào và Thái Lan từ sau thế kỷ XI. Kết quả nghiên cứu khoa học đó cũng trùng khớp với những ghi chép trong các bản cổ sử của người Thái và những điều được lưu truyền trong truyền thuyết dân gian qua nhiều thế hệ. Lan tỏa theo những dòng di cư hùng hậu đó, nghệ thuật xòe Thái như một hạt nhân văn hóa mang đậm dấu ấn tộc người cũng theo bước chân khai phá, lập nghiệp của người Thái để bám rễ và nở rộ trong đời sống sinh hoạt của cộng đồng sở tại, hòa nhập với văn hóa bản địa để tồn tại một cách bền vững. Cũng cho đến nay, hàng chục công trình, luận văn, luận án và các tiểu luận khoa học ở Việt Nam đã và đang quan tâm khảo sát, nghiên cứu nghệ thuật xòe Thái như một di sản văn hóa tộc người độc đáo, mang bản sắc giá trị đa dạng của cộng đồng người Thái ở khu vực Tây Bắc cũng như ở nhiều tỉnh thành khác trên phạm vi cả nước. Trong khi đó, còn quá thiếu những công trình khoa học khảo sát, nghiên cứu, giới thiệu cội nguồn của loại hình văn hóa nghệ thuật này từ vùng đất khởi nguồn của người Thái, khả dĩ tiếp cận được tiến trình lịch sử hình thành và phát triển của di sản văn hóa độc đáo này. Để bổ khuyết cho những khoảng trống còn thiếu hụt đó, bài viết này muốn bước đầu cung cấp nguồn tư liệu mới qua quá trình khảo sát sinh hoạt xòe Thái tại 5 bản làng người Thái, thuộc khu vực phía thượng nguồn sông Mêkông và sông Hồng (phía nam tỉnh Vân Nam, Trung Quốc) tháng 12 năm 2018, làm cơ sở thực tiễn cho cái nhìn đối sánh về sự vận động và phát triển sáng tạo của xòe Thái qua những không gian văn hóa khác nhau; từ đó nhận diện được xu hướng tiếp biến văn hóa của loại hình nghệ thuật đặc biệt này cũng như quá trình bản địa hóa mang lại sự đa dạng và phong phú về sinh hoạt văn hóa cũng như giá trị văn hóa bản địa của xòe Thái ở Việt Nam.

Từ khóa: Xòe/múa, Dân tộc Thái, Vân Nam, Mê Kông, Hồng Hà, Thượng nguồn.

Bùi Quang Thanh: Xòe dance of the tai - fieldwork in Xi Shuang Ban Na prefecture, Yunnan province, China)

Until now, the humanities and social science researchers in Viet Nam and China have basically agreed that the ancestors of the Tai exploited and settled upstream of the Mekong River and the Red River, in Southwestern Yunnan Province, China, and that a part migrated to the south, to Vietnam, Laos and Thailand in the 11th century. The results of scientific research also coincide with the records in ancient histories of the Tai people and those that have been handed down in folk legends for generations. Spreading along these great migrant flows, the art of Xòe dance of the Tai, which was considered a cultural nucleus deeply imbued with ethnic identity, also followed the footsteps of exploring and establishing the Tai people to take root and flourish in the daily life of the local community and integrate with the indigenous culture in order to survive sustainably. So far, several works, theses, dissertations and

scientific essays in Viet Nam have focused on surveying and studying the art of Xòe dance of the Tai as a unique ethnic cultural heritage, bringing the diverse values of the Tai community in the northwestern region as well as many other provinces and cities nationwide. Meanwhile, there is a lack of scientific survey, research and introduction for the source of this art and culture from the original land of the Tai, which was possibly accessible to the historical process of formation and development of this unique cultural heritage. To fill in the gaps, this article wants to initially provide new resources found in December 2018 through the survey of activities of Xòe dance of the Tai in five Tai villages upstream of the Mekong River and Red River (Southern Yunnan Province, China) as a practical basis for a comparative view of the movement and creative development of Xòe dance of the Tai across different cultural spaces. Since then, it has recognized the acculturation trend of this special art form and the localization process, bringing the diversity and richness of cultural activities as well as the indigenous cultural values of Xòe dance of the Tai in Vietnam.

Keywords: Xòe/dance, the Tai people, Yunnan, Honghe, upstream.